

DIPATRI DÌÌ WĀRI KADUA KATUKUNÀ KUNISÒÒTENKU NITÌ NÀ IWUÀ, KACO KUNISÒÒTENKU K'ÓNITIPÒKÙ KÓ KUWETINCÀ

BÈÈ tuò: Norbert M. C. NAMBI & Francis B. KOUAGOU

Bà keè batɔba tú mu katū nti :

Ditanuù 1 – Dì tú mù (bà dì sénta mutuonnimu mu mmiaka)

Ditanuù 2 – Kápaà mucákumù mùù bo bonitipòbà bíáka

1. Yapankpààtitṣrà bée yie kà mucánkumù bo mbo banitipòbà bíáka, bá mùù boti, kátóó ikua yìi dò nkámbo, kátú dihee tōnna kuayi bá yìi tɔyi boti. Dayínka nka bà dɔɔ mbà dinùù katú :

- a) ka ti wāri dihee pankpààtiyuu patiyṣku miaka nà datōnna tuara dèè dakó yapata miaka, nsà kà ti bée nɔnka ka wāri, maborma mēè tú onitipòkù nà onitidòò bà yàri, kándàka kà katū dakó mupíntimù ;
- b) kà ti yie kámenka ti kpèè dihee kó fakɔɔfa miaka kà damenka nco, kà ti pàammu kabàà bà bo ncánkuma banitipòbà bá kà dà dú dà ntú mùù boti, nà mapíntiyēē mamɔɔ mēè cààri onitipòkù kōnnaati kumɔɔ yínka ;
- c) kákpèè tìi banitipòbà poditiku náantúótimu miaka, dihee kɔɔfa miaka, dɔɔ kado nkándommù, titōncièti tìi dɔɔ katukunà muheetùntimù miaka bá tipíiti tati kó mutōmmù miaka mùù tukunà mufomù ;
- d) kádɔɔ mutooyṣmmu mùù weti tipíiti timɔɔ mùù tukunà onitipòkù wetincà kó mucákumù nsà kà mù kpaa kabo ;
- e) kánteennà dakó mutōmmù mùù bo dihee miaka, dipankpààtiyuu miaka, dipankpààtiyuu yatri yoo ditenyatri nsà kà ti cānka tú kápaà onitipòkù kó mucákumù mumɔɔ.

2. Yapankpààtitṣrà yie kabo cèèta mahēekamborima dòmmà onitipòkù nà onitidòò yínka mutemmu mumɔɔ miaka nà icà yìi tuòmmu tináanti, kà dà yie kà ti dennà matāmmaborima mēè tú mayēē nà maborima sɔmma mēè cómmu omɔɔ cṣṣ nnà otɔɔ yoo omɔɔ dɔɔ nnà mà otɔɔ bá yèè niti-boti, yoo bá hò o'tṣ-ncà kùù bée tú wetit-weti kaco nnà onitipòkù yoo onitidòò.

Ditannù 3 – A tú hò wetincà

1. Onitipòkù omɔɔ dò tí ndàka ò tú hò mamɔɔ nà ò tú bà okūānniti, kà nho yá kámabà o'wetincà nà ò yàrimà okūānniti.
2. Onitipòkù omɔɔ dò tí nho dàka ò tú bà oniti kado kámmɔka mafié mēè bo dua o'tūntimù nà o'dieti.
3. Yapankpààtitṣrà yie kátúóta tináanti tìi dò kábàà onitipòkù kó mufṣṣnnimù yoo mapíntimà mɔma bēè ò cààri omɔɔ.
4. Yapankpààtitṣrà yie kámpínna icà yìi dò kánte kà onitipòkù kó kuwenticà mpì kà bà ndé ò tú hò ka nú nho bàà muyāākumù mumɔɔ, dàka musōnyāākumù nà tináanyokuti.

Ditannù 4 – Mufomù wetincà, mayamborma sààmà nà ka nú nho bàà

1. Onitipòkù omɔɔ do tí ndàka o'fomu, nà o'yamborma sààmmà ti wúó mmà nà ka ní nho bàà omɔnho. Maborima mamɔɔ mēè ò fṣṣmmu, kà nho pí-nnà ka dà bée do oniti koo cààri bà dò kà dá bàà ma.
2. Yapankpààtitṣrà dò kátúóta tìi menka bo tee kà bàà :

- a) káyie kákpekura fakɔɔfa fɛɛ bàà muyǎǎkumu mumɔɔ mùù tukunà banitipòbà, nà musɔmmu o bée yie mmù yoo nà tikpeti, bá kà mù dú mùù ntù dii màà ;
- b) kayie fakɔɔfa tɔfa fɛɛ dua katú dà datɔnna, yatɔnkàrà, mafoosémma, idítɔnkàrà bora nà tipííti tɔti kà dà yie kà di pàà, kábaà nà kákuà muyǎǎkumu mùù codà onitipòkù ;
- c) kábàta ti ma nte nà ti tɔɔri mayee mmà muyǎǎkumu onitipòkù bíáka katúóta tii dò kà dá baà kacɔɔ kà na kuà ;
- d) kadáá masàà diwɛɛ temmu kà di mbo mutemmu kó titɔncièti miaka, káncɔɔ ti'tɔba manitidúú nkɛɛ kà dà yie kà ti kuà tii banitisɔɔ borima miaka mɛɛ tukunà initisɔɔ kua nà madɔɔrima mɛɛ bée mamɔmma kà ti ma ntù kayié muyǎǎkumu mùù tú-nà onitipòkù ;
- e) káyũǎ bèè dɔɔri muyǎǎkumu banitipòbà bíáka ba'tuo kádɔɔ titɔncièti tii bo tee kà ti yǎnka bá taanna ba'cǎ miaka ;
- f) kákanna yatɔnkàrà yɛɛ bo ntee kándua tináanti, ká mba tɛnnimu ba'cǎ kamenka bá yieti idííti yii tukunà bá kó mafɔɔ muyǎǎkumu miaka ;
- g) káɔɔ, kasɛnkùri banitipòbà kó mutɔɔ kupíku taku, kátũnna bèè nà dɔɔri kámbàà banitipòbà bèè dàka daka dakó mayee mmiaka.
- h) kábaà bà bo ntóóbà banitipòbà ka ma mboo kudotórikù dɔɔrima maba ò yie yoo ò bá nyie bá kòò dú wàà nyǎ dà tú mù ;
- i) kádɔɔ tidítɔncièti kà idííti mbo káteenà di bo ntù mbà mutɔmmú mumɔɔ mùù tú kápennà onitipòkù kó muyǎǎkumu ;
- j) kányǎ yapankpààtiheka yɛɛ kpaa ka ma dɔɔri kà bà báá nkɔɔ banitipòbà bèè yeta kabo dikpetintoo kapuó yoo ò yǎanta dabira ;
- k) kányǎ katú banitipòbà nà banitidaabà bamɔɔ bà nɛɛ kayàri kaninni dɛɛ pì onitì yɛɛ yíta o'heɛ dikpànni kpéɛ kabo kupíku taku bà bà pì mɛɛ boti mutɔmmú yǎnka katù kutenku patiyɔku wǎri kanáá nti da'yínka, kántua dà dipatri dii benku ò badà nà yapata sɔnya yamɔɔ.

Ditannù 5 – Kádènnà maborima mɛɛ cààri

Yapankpààtitɔrà baà káyeta maborima mamɔɔ mɛɛ cààri katee kà onitipòkù kó kuwetincà bée buá ka bée tũ kutenku dɔɔ fɛɛ kɔɔfa. Yapankpààtiyua túóta diheɛ kɔɔfa fɛɛ bona kábaà dakó maborma dàka :

- a) kátie datɔnna damɔɔ miaka maborima mɛɛ cààri kà dà tukunà titɔncièti tii dɔɔ kabo nte tidakɔɔriti miaka yoo tipííti tɔti munáantuonnimu miaka ;
- b) kábaà kà dà tukunà diheɛ kɔɔfa fɛɛ dɔɔ kapuotì bèè keku banitipòbà sáníi nà maborima sɔmma mamɔɔ mɛɛ cààri ;
- c) kátee kántua bèè bo dakó maborima mɛɛ cààri ma'miaka kà dà ntu-nà diheɛ tɔmmú miaka, dàka kudotóriku, ká bá tee tibeenti mɔnni, itie, ká mba dua itie yii bo ba teennà kà bà na kámpǐ kátua ba'máá ;
- d) kámpǐ banitipòbà bèè bona bà bona kánintabà kà bà ta dakó maborima mɛɛ cààri bá kà bà dú bà ntù mɛɛ boti kátu muyǎǎkumu, ka bée ndú ka bá cǎ.

Ditannù 6 – Dipopuo

Yapankpààtitɔrà n dàka kà onitidɔɔ nà onitipòkù bà nyàri iwetincà yínka kándàka batɔba kpéɛ kánneeti kado bèè mɔka tinápoti dipopuo miaka. Damiaka ka nka yapankpààtiyua wǎ nni tuótàbà yatɔntiyua miaka fakɔɔfa fɛɛ bo ntù katú :

- a) dipopuo mari bée dò nkádɔɔ kà banitibà ba bée nti yie ;
- b) yabie onitipòku dò nkámmɔka yà kána káyenka yee tú yabie 18 ;
- c) banitibà badía kó dipopuo bà ni nyǎ. Banitipòbà kó iwetincà dipopuo miaka nà t acíáta miaka nà dikó mudɔmmu yínka kámpo onitipòkù tɔɔ bà dà yetama ka da pàà ;

- d) dipopuo dimɔɔ kà bà na ka nú ndi yǎ, di do ká tí wǎri dipatri miaka kádonná fakɔɔfa dua kayǎmmù ;
- e) bèè puoka batɔbà, badiá tǎǎta bà dú kánfòò mèè boti nà ba'kpàti nà bà dú kánfòò dìi màà ;
- f) onitipòkù yeè yenka ò dò nkánkpa tua o'cita yètri, ka nú ndi pínna ò dú m èè boti, kà di nyaàti nà o'dò yètri yoo wàà ndi caati-nà ;
- g) onitipòkù ntua ò ba dìi màà kó diyètri kayǎnka mmòka o'dò kó diheè yètri ;
- h) ibí m̀d̀d̀ bo ntua i'yǎǎ ba dìi màà kó diheè yètri ká ndàka fakɔɔfa fèè bo dɔɔ kám̀b̀b̀a tii bona kabuota kántuku-nà dakó kuboti ;
- i) onitipòkù nà onitid̀d̀d̀ beè dò kám̀b̀b̀a taciáta tamɔɔ kó tikpàti, kám̀b̀b̀a ba'bí kándaka bà bo yĩmu káta dakòd̀ri ;
- j) dipopuo m̀ǹǹi onitipòkù dò kánwàà o'kpàti ka nú nti pínna ò dú mèè boti.

Ditannù 7 - Kácáta nà di'tɔbà, dipopocátri nà kásènkùri dipopuo

Yapankpààtitɔrà tuóta fakɔɔfa fèè dò kámbo kà dà yie kà banitidaabà nà banitipòbà mm ɔka iwetincà yìi tukunà bà cáta nà ba't ɔbà, kádɔɔri dipopocátiri nà kásènkuri dipopuo. Dam̀ǹǹi bà ndàka :

- a) Kácáta nà di'tɔbà, dipopocátri nà kásènkùri dipopuo ti dò káyànni dibeenkàri borà nda ;
- b) onitid̀d̀d̀ nà onitipòkù bà ndò bá hò wàà na kabeka mucátimù nà ba'tɔbà, dipopocátri nà kásènkùri dipopuo ;
- c) bà d̀d̀d̀ dìi m̀ǹǹi dicátri nà di'tɔbà, dipopocátri nà kásènkùri dipopuo onitipòkù nà onitid̀d̀d̀ badiá bàà mmòka iwetincà nà mutɔntɔmmu kà mù nyàri ibí yìikà. Bá kà dà dú dà ndòmmù ibí kó diwèè bo yĩmu kámbo deè dò kándɔɔ ;
- d) kà dicátri nà di'tɔbà, dipopocátri nà kásènkùri dipopuo d̀d̀d̀ onitipòkù nà onitid̀d̀d̀ badiá bà m̀ka kuwetincà kùù tú bà dò kátoti tikpàti bà m ̀d̀d̀ta ti dipopuo m̀ǹǹi kà ti nyàri.

Ditannù 8 – Káninta tibeenti nà fakɔɔfa bo ndi bàà bà yàrà nho

Banitipòbà nà banitidaabà yàri tibeenti yìika kamòka iwetincà yìi bà bàà kayàri fakɔɔfa yìika. Yapankpààtiyua dò kátúóta tii dò kámbo ka ba teennà :

- a) banitipòbà m̀enka ninta yabeenkàrà kam̀d̀d̀ nyu tibeeti ;
- b) kántee diheè miaka t̃mmù, dipankpààtiyuu kómu nà ditenyatri waa mmù kà mù dò káteennà banitipòbà kà bà nninni sibeè ncíǎ t̃mmù ;
- c) kácoota itie ntíra yèè wenni nà yatɔnkàrà tayà yèè bo ndàka banitipòbà bíaka kà mba tee kayǎnka nnáa banitibà bamɔɔ onitipòkù kó kuwetincà tú kù ;
- d) kándua itie yatɔnkàrà yèè dò kámpínna fakɔɔfa tipíiti timɔɔ kà bà nnɔ katuòmmu menka onitid̀d̀d̀ nà onitipòkù bakó iwetincà kpéé ;
- e) banitipòbà mbo yabeenkàrà miaka nà bèè dò kámpínna fakɔɔfa ;
- f) kántūnni fakɔɔfa nà bèè sènkuri otɔɔ kà dà yie kà di paà banitipòbà kó iwetincà.

Ditannù 9 – Kámmòka kuwetincà kámbo poditikù d̀d̀d̀ri dà nà bà tóó dìi màà tináanti

1. yapankpààtitɔrà d̀d̀d̀ mèè dò nkád̀d̀d̀ kánweti kà banitipòbà mbo yatɔnkàrà miaka kámbo poditikù t̃r̀r̀ pí dìi màà mut̃mmù kafòò bakó yaheka miaka, mut̃mmù mumɔɔ mùù tú diheè kómu nà mutamu mùù bona kámpi kaco :

- a) banitipòbà m̀d̀d̀ dɔɔ ba'yèta kámbo mupatic̃rimu miaka, kà bà bá mba c̃ǎ ;
- b) banitipòbà mbo kasū poditikù t̃r̀r̀ yèè tɔ tináanti ya'miaka yam̀r̀r̀ yamɔɔ ;
- c) banitipòbà nñeti nà banitidaabà kà bà yàri tipíiti tim ɔɔ bà d̀d̀d̀ri dìi màà muheetūntimù kó tit̃ncièti nà bà bo yĩmu kà di ncènti kasíá ;

2. dipankpààtitōñni ndōori kà banitipòbà mbo kasū, kánnō kapī mutōmmú ka mōò tóó tináanti tipííti timōō.

Ditannù 10 – Diwèè kó kuwetincà

1. Banitipòbà dò kámbo nà diw èè kámmòka kuwetincà kùù bà teennà kà bà nn ò kadáámmu diwèè kà di mbo sáá kōma.

2. Yapankpààtitōrā tuóta tìi dò kátuóta kà banitipòbà mbo kakōka mutōmmú mumōō miaka :

a) diwèè nkuaka mutemmu tōncièti miaka kayí diwèè borma ;

b) icà yìi bo mpààmmu kà ti nn ò kadōri yakpàrà y èè pēē diheē miaka, dipankpààtitōñni, ditenyetiri miaka nà tipííti tati ;

c) icà ìi tú kátūnta katú diheē miaka kuayí, dipankpààtitōñni, kutempīē, ditenyari nà tipííti tati tináanti tìi dò kátuóta kándàka kabaà onìti kó mayàmmà, masemma dààtimù nà tibeenti b èè tú b èè yíta ba’heē yakpàrà kpéé ka kpàà mú kupíku taku dàka banitipòbà bà ndàka ba’kpéé ;

d) tipííti timōō icà ìi dōō ka kabo mpínna bèè cēēnta ba’kpéé kabo batōbà cia dikpànni kpéé kamú kádàka ndàka banitipòbà kpéé ;

e) kándàka tipííti timōō di dōōri dīi m ònni mut òdōōnnimu mùù tukunà muheetūntatōmpīntimù mamu yínka kawāri di bo yīmu kayánka dua ka bèè coka kà bàà kūñni dikpànni dèè dīi mōñni.

3. yapankpààtitōrā yà bà bo yīmu káyaata idííti ìi yia kataà muwāāp òntōmmú miaka masàà káteenna muheetūntimù mumōō, kadaka dáá banitipòbà.

Ditannù 11 – Kámabà banitipòbà yaheekànkparà mōñni

1. Yapankpààtitōrā yie kándé kadàka, fakōfa fēē dua katú onìti omōō kó kuwetincà kà bà fā pīnnà yaheekànkparà mōñni kà yà bá nkáá banitibà bamōō dàka banitipòbà.

2. yapankpààtiyua dò nà bakó tikpeti timōō nà bà yābà katú siheekambíi simōō kó kuwetincà tú, bà ní nsi bàà yaheekànkparà mōñni dàka banitipòbà bá kà bà dú bà mba dīi maa ;

3. Yapankpààtitōrā mbàà banitipòbà b èè beka kadú kambo diheē mari miaka kayá bà yíta kacokabà ba’heē kamú kupíku taku mafōō mamōō kpéé, yakpàràdiaya, kunitiboti maku kó mukōō, kutenku kó mayēē nkpéé, kapí dayamba bèè cé dakó dikpànni kà sibeē ncíá sīi dò kà ti na bàà bá bekanà.

4. Yapankpààtitōrā tuóta madōōrimà mamōō kà ibí yìi kpaa kamu mbéē nōnka mōka yabie 18 damōrā báá nkōka dakó madōōrima miaka dàka isapombí, kándàka kà dabira mōra bá mbo dakó tiwāāpōnti miaka.

Ditannù 12 – Mutemmu kó kuwetincà nà itie ndōmmu

1. Yapankpààtitōrā tuóta icà ìi dò kátuóta kà dà yie kà bàà :

a) bōnto banitipòbà kōō kácā kádōkura banitibà kó kuyàrikù kádua kuyuunaati kà bàà ninta mutemmu nà itie ndōmmu mumōō ;

b) bōnto ti ti yā kà ti ma ntú kà d ēē te kà ti cīā mudakōōri bebīimù miaka, nà mutōndōōnnimù mùù dua kutukunà mubenkumù nà titannakamátī miaka ;

c) kámabà onitipòkú dàka danitipobira masemma mamōō miaka, kántua dà musōmmu kó mafōō mamōō tidakōōriti miaka, kádōō mutooyōmmu bèè dà dōōri ba’yínkà ;

d) kadua kà banitipòbà bà fōō mbà kà bàà nà kápéta itie kà bàà bá cānna ba’cia túkà ;

e) kátaanna kunitiyèrikù kántie onìti omōō kó kuwetincà tipííti timōō nà mudakōōritemmu miaka ka mōò ntie babenkubà ;

2. Yapankpààtitōrā tuóta tìi menka dò kà ti tee :

a) kádáá tináanti wāāmu kà banitipòbà kuata káwāri ;

- b) kádáá banitipòbà kó mutemmu nà itie ndommu tipíiti timoo nà ikàntie imoo miaka dàka mafooyáatácii mmiaka nà kupantenku kó macii ;
- c) kádáá initipobí kó mudakóritarmu nà bà bo nka bobà kápúántá nà yat ñnkàrà tɔya yèè dua itie, kacoota yatñnkàrà mɔya kà yà ndàka ìi yà dakóòri pànka.

Ditannù 13 – Tikpàti kó kuwetincà nà di bo mbààbà masémma dààtimù

Yapankpààtitìrà tuóta tii dò ká nti pínna nà yatñnkàrà kó fakɔɔfa kà banitipòbà kó kuyuunaati ndoo kà bà nninni mutōmmú, káncéri dayiikà banitidaabà céri mēè boti kánninni tikpàti timoo. Damònni bà dò :

- a) kádáá banitipòbà kà bà nninni mutōmmú kà dà mànnà banitidaabà kuara ;
- b) kádáá kuwetincà kùù tú onitipòkù ninta onitid òò mòka dà mutōmmú miaka kà dà nyàri;
- c) kándàka mutōntuómmu mōnni, kádáá onitipòkù, kà bà bá mba yuammu, káyeta banitipòbà kó musñfññnimù datōnna miaka ;
- d) kándàka kà onitipòkù tããta mutōmmú mùù ò bonnà, kándàka kà b èè bà baka kà bà bá mba fññ mmu kà bà bá mmòka bakó iwetincà, ti ma yá mēè boti kà fakɔɔfa fēè mà tú, kà ti wāri kadua ka ma ndò ;
- e) kácoota mutōmmú mùù tú tikpàti kuamu kátee banitipòbà, dàka b èè bée pí mupeetōmmú ;
- f) kácoota yateentìrà kà yà ndàka banitiposémbà kpéé dàka b èè bée pí mupeetōmmú ka bá dua itie kà bàà ta damiaka ;
- g) kadoo yabie mmayà kà dabira bée ya yèè dà báá mpí mutōmmú, kányetri kà dabira bée yèè dakó yabie dà bá mpí mu, kábaa ibí kó mutōmmú dàka isapombí yínka ;
- h) kátuóta fakɔɔfà kà fàà dáá banitipòbà kó mutōmmú mùù tacíáta miaka kuamu ;
- i) kándua banitipòbà tawommùtà ò peeta dii mōnni kà nho yieti dakó mafié mamoo bá kòò dú wàà mpí nte mmáá tōmmú miaka yoo mupeetōmmú ;
- j) kányá kà bà nyieti nàmpóó kà dà yàri nà onitidòò kuara ;
- k) kayáãta banitipòbà bēè pí mupeetōmmú kà bà mòò ncɔɔ idíiti imoo banitidaabà cɔɔ yi bà nà yii tukunà ba'bí nà ba'daabà yínkà ;
- l) kányá bá yèè cita nà yãã bà díá bakó mutōmmú tú mù ba'bí bo nfoò mēè boti kà dà yi naati ba'temmu miaka, mutōmmú mamu mmu kà yapankpààtiyua nà nte mmáá tōmmu yambà dò mbà kanyá katú dà ma mbuá ;
- m) kátuóta fakɔɔfa fēè bo bàà kà bà bá ntóó banitipòbà ka ba taannimu mutōndáánnimù mùù tukunà musōmmu kà dà bà kɔɔnna ba'kònti kà bà bée kpaa te ba'máá.

Ditannù 14 – Kukōnnaati kó kuwetincà nà kámpaàri kupeeta kōnnaati

1. Yapankpààtitìrà ndàka kà bà ndé kándáámmu onitipòkù k ñnaati kó kuwetincà, kà dà nneetinà musōmmu kōnnaati nà kupeeta. Dakó iwetincà tú :
 - a) kuwetincà kùù tú wàà nwéé o'máá o'peeta yínka ;
 - b) kuwetincà kùù tú yee bo ndú kapeeta, ò bo peeta ibí idià kabo nsoommu mēè boti ;
 - c) yèè tããta ò dú kákúú tēè kōñta kacónná kupeeta ;
 - d) kuwetincà kùù tú ò dò kámbaa o'máá ka báá pí mus òmmommu yoo ka báá tuati kupiiku/sidaa ;
 - e) kuwetincà kùù tú wàà nyá o'kōnnaati nà o'neetitoo kōnnaati dà musōmmommu yínka nà kupiiku/sidaa kpéé ;
 - f) kuwetincà kùù o tie mubípeetihentimu yínka tacíáta miaka.
2. Yapankpààtiyua tuóta mapàànnimà mamoo kà dà yie kà :

- a) kátee banitipòbà kà bàà nninni tidotóriti kataà kà dà wenni, kà idiíti bá nsū kà kucà báá dàka nú mba dí éti nà, kà dà n eetinà bakó mutemmu kà bà nti yá tim ɔɔ, dàka banitipòbà bèè bo sihekusi miaka ;
- b) kátee banitipòbà kà bà bà sóó ka ba dua tidisààti bà puó ndii m ònni, bà pɛeta dii mònni kayā dabira, kadɔɔra mutɔmmú mùu denka bo ;
- c) kándàka iwetincà yìi tú munitipop eetimù yínka, kayie ndàka mubícuunimu mùu menka do kádò kántú kudotóriku miaka, dàka yèè ò yāāka koo pónná, mutɔpónnimu nà mucitapónnimu nà mòòka ò puó dii m ònni kà dà ò k ɔɔnna masàà kà di o wúó, kà o'fomú menka yóó yoo dabira dèè ma nhā dakó mufomú béé bo ndò mma káyia.

Ditannù 15 – Mudii bo mbobà kó kuwetincà

Yapankpààtitṛà tee kà banitipòbà nninni mudisàamu kà mu mbo kasū. Damiaka nka, bà dò mbà katuóta ti :

- a) kátee kà banitipòbà nninni manásàamà, sicíā kó muwāā, kánninni katenkà kam òka mùu bo ba teennà kà bà nkuuti kapieti tidiiti ;
- b) kánwaa tidiiti kà ti mbo kapiāka tidicóónnátóoti miaka kawenni káteenà banitipòbà kà mù bo kà bà yo.

Ditannù 16 – Tacāsààtà kó kuwetincà

Onitipòkù mɔɔ dò nkánninni kataà tacāsààtà miaka onitidòò dò mmèè boti kà tá nwenni nà dèè ta cāti kà dà ndo ndora. Damiaka nka, yapankpààtiyua dò mmà bá yèè nitipòkù boti dò kánninta kántàà tacāsààtà miaka.

Ditannù 17 – Maheeborma mèè wenni kó kuwetincà

1. Banitipòbà mòò dò nkánfoò maheeborma masàammà miaka ka mòò ntee ma kó matūntimà mamɔɔ miaka.
2. Yapankpààtiyua waa icà imɔɔ kà banitipòbà mbo bà d òòri dà tit ɔncièti tii tukunà maheeborma kó mutūntimù tipíiti timɔɔ.

Ditannù 18 – Titenkpàti tii wenni kà oniti bo nfoò ti' miaka kó kuwetincà

1. Banitipòbà dò nkánfoò titenkpèti tii wenni ti' miakaa.
2. Yapankpààtitṛà dò káwammu bà bo yímu kà dèè dò kámbo katú :
 - a) kátee kà banitipòbà mbo mutɔndɔɔnnimù mùu tukunà, di bo mpínti nà mà titenkpàti kà dà wenni ka bá nti cāari tipíiti timɔɔ ;
 - b) kadāá tikpeti tii bo nte kà sicíā mm ɔka muwāā mùu cèeri kà béé doò macāā nà mapancii mèè ma weti ka bona káteenà onitipòkù kà wàà mbo bèè pàari ba' miaka ;
 - c) kánte kà banitipòbà kó mutūntimu mpi kà bà mmòka mapancii mèè tú ba' kuaba ;
 - d) kátuóta ipínticà, matūntimà, nà bà ncoo mèè boti tiyonti ka ti dènnimu kacoo dikpáá miaka ;
 - e) kándàka kà maborma mèè dò nkámbo kà ma coo tiyonti bà mba pínna, bà koo mèè boti tiyonti tii béé wenni ka ti ɔɔ dikpáá.

Ditannù 19 – Matūntimòntimà kó kuwetincà

Banitipòbà mòka kuwetincà kùu tú bakó mutūntimu mbo mam òntimà miaka. Damiaka nka, yapankpààtiyua dòmmà katuóta ti :

- a) kátaanna kunitiyèrikù mutɔndɔɔnnimù mumɔɔ mùu bo muheetūntimù miaka ;
- b) kátee kà banitipòbà mbo tipíiti timɔɔ miaka bà dòòri dii màà mutɔndɔɔnnimù, bà tóó dii tináanti, bà pī dii màà mut ɔmmú nà bà pàari dii màà dakó mutūntimù nà muheekàntɔndɔɔnnatūntimù ;

- c) kádáá banitipòbà kà bà nn ɔ kapààri tikpàti tii p ɛɛ, kándonnà katenkà kátee kà bà mmòka tikpàti kó kuwetincà ;
- d) kádáá kà banitipòbà nninni mudítipètímu, itie ncɔɔtimù, kà bakó macii ndɔɔku ka bá tee kanáka sihekusi miaka nà diheedié miaka kà dà yie kà bàà tũnta káyentanà ticìti ;
- e) kátuóta tii benku onìti kó mutũntimù dàka onitipokù kuati di d ɔɔri dii m ònni muheetũnta-tĩndɔɔnnimù ;
- f) kándàka kà dèè tú kuteuku kó mayɛɛ nyààta káteenà banitipòbà kà bàà na kápĩna kupotaà kapetá tikpàti.

Ditannù 20 – Okúpoku kó iwetincà

Yapankpààtitĩrà dò nkátuóta iperi ìi bo tee kà okúpoku mm òka iwetincà ìi tú banitibà kuayi, kántũ icà yì :

- a) okúpoku bée dò bàà o dð maborma mabà mèè tú mayɛɛ kánte kà ifɛɛ ní nho bo yoo ka ni nho cààri o'kĩnti ;
- b) o'dɔɔ kú dii mònni kà dà dèè, okúpoku yèè dò káyĩ ibí k'ó'bàri , nsà kà titati mati tii bée bo ka bo ncáánnà ka bée bo teennà ibí ii kó mufomú ;
- c) okúpoku dò kána kátããta ò dú hò ka hũ nyenka.

Ditannù 21 – Mucĩntimù kó iwetincà

1. Okúpoku te kacĩnta tikpàti o'dɔɔ kuati kà tì nyàri nà batɔbà bèè dò kà ti tieka. Okupokú dò kántaà ba'cĩáta bà kà dà dú dà ntú dii popuo boti. K'ò yenka yánka ò dò kà nkpa te tacĩáta nsà kà yee do ta te yoo tà do tú o kó mucĩntimù.
2. Kádonnà banitidaabà osapàà mð te kacĩnta ba'citabà kó tikpàti tacĩáta miaka.

Ditannù 22 – Ti dò nkámabà mèè boti banitipòbà bèè kótá

Yapankpààtitĩrà yie nti :

- a) kámabà bàà, kapi banitipòbà bèè kótá kándàka tii dò kádð kà mba tukunà ba'fomú, ba'kpàti nà ba'sémmà yínka kà bà mmòka mutĩmmú kacɔɔ macii mèè dò kà bá teennà;
- b) kándàka banitipòbà bèè kótá ba'kp ɛɛ, kà bà bá mba suómmu, dà m òka musĩnkperimu, ka bá mbà sènkuri ba'kóti kpéé kamð bà tee kà bàmmòka bà tú bà kó iwetincà.

Ditannù 23 – Ti bo mbàà mèè boti bèè kó tikĩnti bée tie

Dipankpààtitĩnni yie nti :

- a) kámabà banitipòbà bèè kó tikĩnti bée tie timɔɔ dàka katuóti tii dò kà ba teenna kà péta dèè dò nkámbo kátee ba'kĩnti, tikpàti nà masemborma dààtimù kátee kà bà nninni mutĩmmú, itie ncɔɔtimù kà bà nkɔka bà tóó dii màà tináanti timɔɔ ;
- b) kámabà banitipòbà bèè kó tikĩnti bée tie kà bà bá mba suómmu, nà m òka musĩmpĩĩntimù nà kà mba sènkuri bà bée tièbà ba'm ɔɔ kándàka iwetincà ìi bo ba teenna kà bà ntú bàmbà.

Ditannù 24 – ti bo mbàà mèè boti banitipòbà bèè kó mayàmmà yà

Yapankpààtitĩrà yie nti :

- a) kámabà banitipòbà bèè cĩnni, banitipòbà bèè baka sicĩá, banitipòbà bèè tú-dà iboti bà sènkuri yì kátee kà ba péta bà bo mbora kà dà wenni kántukunà ba'kĩnti bonnà dà, tikpàti kà masemborma bá yààta ;
- b) kámabà kapi banitipòbà bèè bo yakpetintuo kapuó yoo bà pɛeta kayãã dabira ka bá pã bà bo mborà kà dà nwenni kándàka iwetincà ìi bo ba teenna kà bà ntú bàmbà.

Ditannù 24 – Mutũntimù

Yapankpààtitĩrà yie nti :

- a) kámbàà kádòò mutũntimù mùù co-dà bá yèè nitipòkù kó iwetincà nà o'w èè bée o bonnabà katũ di mpatri dìi wāri kadua kanáá onitipòkù kó kuwentincà tũkù kà bà kù yeta ;
- b) kaanyá katú dakó mutũntimù bèè baka sibeencíá bεε menka ma dòò, katũ yatĩnkàrà néé mèè boti ka ti te yoo bakotibaaba mɔ̀bà fakɔɔfa cónnábà katú bà nú mu pí.